

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno din 12.—, v inozemstvu mesečno din 20.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, pošt. predal 22, telef. 2326. Čekovni račun št. 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda din 0.50.

Štev. 145 • Maribor, četrtek, 19. decembra 1940 • Leto XV

Gospodarstvo in politika

Kupovanje glasov je senca vsakih volitev. Neprijetna je, ker v največji meri kompromitira tudi volilno delo samo, moralno diskreditira pa tudi druge glasovalce ter zmanjšuje pomen volitev samih. Zaraditega se vodi načrtna borba proti temu pojavu. **Politična izobrazba ljudstva je najzanesljivejše sredstvo**, dviganje njegovega nivoja je obramba, ki more ustaviti vsakršno trgovino z glasovi. Obstoje pa tudi predpisi. V nekaterih deželah je točno določeno, koliko smejo znašati volilni stroški povprečno na vsak glas. Če se ugotovi, da je kandidat potrošil več, se mu takoj odvzame mandat.

Ali to ni edina oblika delovanja denarja v politiki. V stopnjevanju možnosti, ki se nudijo za kupovanje glasov, je ta oblika najnedolžnejša, diletantska, povsem začetniška. Razsežnost možnosti je izredno različna; iznenaduje nas s svojo mnogostevilnostjo in svojimi dimenzijami.

Vsekakor pa se kaže finančni kapital najbolj elastičen. Po minuli svetovni vojni je bilo treba obnoviti Evropo. Vsaka država je morala zidati na ruševinah. Milijarde so se potrošile za opustošenje, desetine in stotine milijard je bilo potrebnih, da se vse obnovi, popravi in razvija dalje. Mednarodno tržišče kapitala je bilo preplavljeno z zahtevami po njem. Samo jamčiti je bilo treba varnost, jamčiti je bilo treba za vsak dinar, ki se je dal na posodo.

Najzanesljiva pot je bila v zaupanju denarja ljudskim množicam. Ali one so v vojni spoznale svojo vrednost. Kmetiško morje iz vzhoda se je okrenilo in v velikih razsežnostih spoznalo svojo veljavo. Balkanske vojske so bile večinom kmetiške armade. One so spoznale pomen svoje mnogobrojnosti. In v krvavi šoli, ob grmenju topov, so te množice spoznale veliko vlogo, ki jo morejo imeti.

Po vojni so se pričele organizirati. Na Balkanu je bilo zlasti močno formiranje kmetiškega gibanja. V nekaterih državah je prišlo na oblast. Pripravljala se, da izdela svoj program. Med tem se pa morajo tudi čisto meščanske stranke približevati vasi. Tudi te zahtevajo njegovo zaupanje. Tudi te morajo rešiti nekatera vprašanja. Pri nas je država morala potrditi revolucionarni akt, s katerim je odredila odvzem zemlje bosanskim begom.

Za obnovo je bil potreben denar. Na mednarodnem trgu ga je bilo dovolj. In vlade, ki so izšle iz zaupanja najširših ljudskih množic (splošna glasovalna pravica), so pridobile potrebne legitimacije za preskrbo posojil.

Mednarodni finančni kapital je jako podpiral režim ljudskih vlad, režim demokracije. Čeprav se ne more reči, da je on položil temelj demokraciji, vendar je prav blizu resnice, da je on podpiral njih razvoj, utrjevanje, životarenje.

Zdi se to morda nekoliko čudno. More se nam očitati doktrinarna okorelost. Toda, zadošča naj, če opozarjamo na francoske izkušnje. Vlada Leona Bluma je obakrat morala pasti pred praznimi blagajnami. Prvič so se napele vse sile, da pade, preden se pokaže finančni efekt svetovne razstave v Parizu. — Z milijardami, ki bi bile takrat padle, bi bilo sčasoma mogoče, da bi se država osvojila finančnega kapitala ter pričela svoje samosvojno življenje. To je bilo onemogočeno. Neglede na to, da imamo modrijane, ki so priporočali apel na ulico, apel na pariško ljudstvo, na množice. Na žalost, nič novega niso povedali. Vlada je imela absolutno zaupanje množic, toda to ni zadoščalo, da se splačajo državne obveze. Mogla je razgnati senat, toda priti ni mogla do denarja. In zrušila bi se bila v peklu nemoči, da poravnava svoje obveze.

Sedaj se povrnimo k svojim razmotrivanjem. Finančni kapital je tako zavestno podpiral demokratske režime vse dotle, dokler je obstojal mednarodni trg. Nekaj izjem je.

Med tem so nastopile krize, ki so v bistvu sodobnega načina gospodarstva. Zadnja teh je nastopila 1932, čeprav je polom mednarod-

Boji za Bardijo v Libiji

Obmorsko mesto Sollum v Egiptu in trdnjava Capuzzo v Libiji v angleških rokah.

Angleško vojno in Reuterjevo poročilo:

Boji med Angleži in Italijani v Egiptu ozir. v Libiji trajajo sedaj že od 9. t. m. neprestano.

Po zavzetju 1000 kv. km obsežne pokrajine v odseku Sidi el Baranija, so angleške motorizirane čete napredovale proti libijski meji. Kot v početku ofenzive sodelujejo sedaj tudi pri njenem nadaljnjem razvoju motorizirane čete, letala in vojne ladje.

Angleške motorizirane čete so dne 15. in 16. t. m. izvedle približno enako zasnovan napad, kot pri Sidi el Baraniju, tudi na trdnjavo Capuzzo na meji Libije in Sollum, zadnje mesto na skrajnem zapadnem delu egiptovske obale, 8 km od libijske meje. Motorizirane čete so obšle Capuzzo in Sollum ter zajele vso italijansko armado, ki se je skušala upirati prodirajočim Angležem. — Po Reuterjevih poročilih se je s temi operacijami zvišalo število italijanskih ujetnikov na okrog 70.000. Nove ogromne zaloge vojnega materijala in živil, ki so jih nakupili Italijani v tem odseku za svojo nameravano ofenzivo proti Egiptu ozir. Aleksandriji in Suez, so padle Angležem v roke. Na letališču v Sollumu so Angleži zajeli tudi 15 italijanskih letal. To je najboljši dokaz, s kakšno naglico se je izvršil napad na Sollum, da niti letala niso utegnili pobegniti.

S padcem trdnjave Capuzzo je prebit trdnjavski obrambni sistem ob libijski meji, čigar glavno oporišče je prista-

nišče Bardia. Doslej so prodrli Angleži že 250 km daleč iz svojih prvotnih postojank.

Vojne ladje obstreljujejo italijanske čete na umiku in obrežne kraje, letala pa mečejo bombe na Tobruk.

Letala so neprestano v akciji in napadajo italijansko zaledje ter glavna obmorska mesta, kot Bardia, Tobruk, Bengazi in Tripolis. Vojne ladje obstreljujejo umikajoče se Italijane in vso obalo. Obenem pa se z ladj izkrcavajo tudi nove čete in vkrcavajo ujetniki. — Pred par dnevi je bila potopljena neka italijanska podmornica, ki se je skušala približati angleškim vojnim ladjam.

Dne 15. t. m. je bilo sestreljenih 26 italijanskih letal.

Vse te operacije so se izvršile prve dni v strahovitem peščenem viharju. Sedaj pa je par dni strašno deževalo. Pri operacijah prve dni so sodelovale avstralske in novozelandske čete, sedaj pa so v prednjih vrstah indijske čete.

Bardia obkoljena

Glavno oporišče obmejnega obrambnega sistema v Libiji, Bardia, je obkoljeno. Angleške čete se nahajajo na pol poti do drugega največjega pristanišča Tobruk.

Med tem so bile zasedene libijske utrdbe Musaid, Sidi Omar in Sepazan.

O zadržanju italijanskih čet pišejo angleški listi, da je zelo hrabro. AFI pravi, da je le vodstvo krivo, ki ne zna

preprečiti, da bi italijanske čete na posameznih sektorjih ne bile vedno znova odrezane od zaledja.

Nemci o bojih v Afriki

Nemški listi pišejo, da v tej vojni niso odločilni posamezni uspehi na bojiščih. Nemčija ne bi nikdar pustila, da Italija klone. Sicer pa pozna vojno moč Italije bolje, kot pa Anglija. Italijanski listi pravijo, da za malodušje ni povoda. Slučajni uspehi Anglije v Afriki ne bodo preprečili italijanske zmage. Z vsemi, ki v Italiji govore nasprotno in sejejo vznemirjenje ter malodušje, je treba obracunati.

Neka 6000 tonska angleška križarka je bila zadeta z dvema zračnima torpedoma pred Bardio.

Italijani o položaju v Libiji

(Stefani.) Italijanska vojska se hrabro upira angleškemu napadam v obmejnem pasu in so italijanska letala prizadejala precejšnjo škodo angleškim oklopnim enotam. Angleški pritisk na libijsko mejo ni popustil.

Živahno postaja tudi na meji Abesinije

Reuter javlja, da je deževna doba v Keniji minula in da so začele angleške čete na južni meji Abesinije z napadi. Na sudansko-abesinski meji je prilično zatišje.

Napadi Angležev na nemška mesta

Mannheim, Ludwigshafen, Speier in Heilbron bombardirani.

V noči na 17. t. m. so angleška letala napadla nemška mesta Mannheim, Ludwigshafen, Speier in Heilbron.

V Mannheimu, ki so ga bombardirala letala od 8. ure zvečer do zore, so bombe povzročile veliko razdejanje v tovarnah, na železniških napravah in v rečnem pristanišču. V Ludwigshafnu je bila bombardirana velikanska tovarna anilinskih proizvodov in kemičnih izdelkov. V Speierju so bombardirali tovarno letal. V Heilbronu pa razne tovar-

niške objekte. Proti jutru 17. t. m. je bilo napadeno podmorniško oporišče Bordeaux v južni Franciji. Tu so bombe dvignile posamezne zgradbe v pristanišču v zrak, kjer so se potem sesule. — Ob francoski obali v Kanalu so letala napadla 6 prevoznih ladij in dve zažgali. 4 angleška letala so bila sestreljena. Podnevu 17. t. m. so bili nemški napadi na Anglijo nezatni; 1 nemško letalo je bilo sestreljeno.

Reuter.

Nemški napadi na Liverpool

Nemško vojno poročilo pravi, da so nemška letala v noči na 15. december ponovno napadla mesto Sheffield v Angliji in ga tako zasula z bombami, kot prvokrat v preteklem tednu.

V noči na 17. t. m. je bilo nad eno hudo bombardirano mesto Liverpool, ki je bilo že večkrat cilj strašnih nemških napadov.

Dne 16. decembra podnevu zaradi megle ni bilo večjih napadov, toda na London je bilo vrženih več bomb, pa tudi na železniške naprave in vojaška taborišča.

Nemški bojni čolni so 16. t. m. pregnali večjo skupino rušilcev v Kanalu. Neka podmornica je potopila nad 34.000 ton ladjevja, doslej skupno 252.000 ton. Med potopljenimi ladjami so 3 pomožne križarke in rušilec »Darling«. 500 km od irske obale sta bili zadeti z bombami dve trgovski ladji.

Finančna pomoč Zedinjenih držav Angliji je zagotovljena.

V Zedinjenih državah narašča z vsakim dnem gibanje, da je treba Angliji dati pomoč v vojnem materijalu in v denarju. Ni več dvoma, da bodo glede Anglije padle vse omejitve o dajanju posojil in kreditiranju vojnega materijala.

Čuje se, da je angleška vlada ponudila Lloydju Georgesu, poznanemu angleškemu politiku iz svetovne vojne in predstavniku liberalcev mesto veleposlanika v Washingtonu. Lloyd Georges ima 88 let.

nega finančnega kapitala nastal že v oktobrski paniki 1929 na njujorski borzi. Samo pospešeno oboroževanje na celi črti je odvrnilo neposredne znake krize, toda rešiti ni moglo celo vrsto novih problemov. Nezaposlenost na primer je še dalje ostala kot trajni pojav v vseh vodilnih kapitalističnih državah, čeprav se ni izražala v podatkih o nezaposlenih.

Krize so razdrle mednarodni trg za finančni kapital. Umaknil se je. Uklenjen v nacionalne meje je zahteval zaščito države. Seveda, ta mu more pomagati le na račun najširših ljudskih množic, samo na račun splošnih interesov. Tega pa ne more storiti niti ena ljudska vlada, niti en režim, ki zahteva odobrenje za svoje delo in zaupanje za bodočnost.

Finančni kapital je izpremenil svoje zadržanje. Prej je zahteval demokracijo, sedaj nastopa proti njej. Prej je podpiral nje razvoj, sedaj jo poizkuša zdobiti. Iz podpornika je postal rušilec. In uspeh ni izostal.

Odkod ta pojav? Oglejmo si male države. V njih je država najmočnejši nosilec finančnega kapitala. Njeni avtoriteti se je zahvaliti za druževanje mnogostevilnih virov, za njih vravnavanje in pravilno

razvijanje. To je pojav, ki ne zahteva posebnega razlaganja, očitviden je na prvi pogled.

In reševanje se je pričelo. Nekaj sredstev je bilo vrženih v gospodarstvo v obliki kmetiških kreditov. Pod udarci krize je prenehalo vračanje. Nam je samo treba, da se spomnimo na način, po katerem je hotel dr. Stojadinović rešiti vprašanje kmetiških dolgov: država je prevzela nase odplačilo kmetiškega dolga, na svoje organe pa je prenesla njegovo izterjevanje. Da bi odpor ne dosegel izmer, ki bi bile malo prijetne, se je postopalo z gotovim taktom. Država je takoj plačala bančnikom, dočim je zahtevala, da ti ta znesek izterjajo v dolgoročnih obrokih od kmetov. Principielno ni napravila nič novega. Že vlada Petra Živkovića je olajšala položaj denarnim zavodom na ta način, da jih je zaščitila. Težke posledice za male vlagatelje pa so zavzele ogromen obseg in afere iz te dobe se postopoma likvidirajo s sodnimi obsodbami še za naših dni.

S kopo statističnih podatkov bi mogli okrepiti ta razmotrivanja. Ali to ni potrebno. Želeli smo samo, da razjasnimo pojav, da razčlenimo položaj.

(Po »Radniških novinah«.)

V Grčiji se bijejo hudi boji

Boji za Himaro in Tepeleni.

Grško vojno poročilo pravi, da so se dne 16. t. m. nadaljevali boji z umikajočimi se Italijani. Na severni fronti so grške čete v globokem snegu napredovale v planinah in si utirajo pot proti Elbassanu.

Ob morju so se Grki tako približali Himari, da jo bodo vsak čas zasedli. Tepeleni, v dolini, kjer se steka reka Drinos in vojušo in se križata cesti iz Peremetija in Argirocastra, je docela obkoljen in so Grki že v predmestjih.

Italijani se utrjujejo južno od Valone. Umik Italijanov na severni fronti je usmerjen proti morju.

Valona je od letalskih bomb tako razbita, da ladje ne morejo več v pristanišče, ampak morajo pristajati na morju in je treba čete ter material s čolni prevažati v pristanišče.

Italijani: odbiti napadi Grkov.

Dne 16. t. m. so italijanske čete odbile celo vrsto napadov grških čet. izgube na obeh straneh so bile laude.

Kaj bo z zvišanjem rent nezgodnih rentnikov SUZOR-ja?

To je bolj važno vprašanje, kot pa vprašanje razdelitve SUZOR-ja.

Rentniki SUZOR-ja ne morejo več živeti z rentami, ki so bile že vedno pičle, sedaj pa so nekatere naravnost smešno nizke, v primeri z draginjo, ki je nastala.

Govori se o povišanju rent rudarskim upokojevcem itd. Vsak je upravičen zahtevati povišanje, ako dobiva premalo za življenje. Tako tudi mi, rentniki Središnjega urada za zavarovanje delavcev.

Toda nas se nikdo ne spomni. Pač pa gotovi meščanski časopisi trobentajo o nujni potrebi razdelitve SUZOR-ja, kot da bi bilo to najvažnejše vprašanje.

Narobe je res! Ako bo prišlo do razdelitve SUZOR-ja, bo nastalo toliko samostojnih SUZORjev, kolikor bo pokrajinskih nosilcev zavarovanja. Vsak tak zavod bo imel celoten aparat, kot ga ima sedaj SUZOR. Ni pretežno izračunati, za koliko se bo podražila uprava socialnega zavarovanja.

Namesto, da se govori in konferira o razdelitvi SUZOR-ja, naj se raje denar, ki se ga misli pri tem zapraviti — in to delavski denar — da rentnikom, ki s sedanji rentami ne morejo ne živeti, ne umreti.

Ozadje odstranitve Lavalala v Franciji

Laval je hotel odstraniti Petaina.

Pretekli teden je vzbudila veliko pozornost vest iz Vichyja, da je predsednik francoske vlade maršal Petain odstranil iz vlade podpredsednika vlade in zunanjega ministra Lavalala ter na njegovo mesto imenoval bivšega ministra Flandina.

O ozadju tega dogodka poroča Reuter iz Londona: V Berlinu so sklenili, da se odpošlje nemške čete na pomoč italijanski armadi v Afriki. Tem četam naj bi dovolila francoska vlada prehod čez francosko ozemlje, ki je pod upravo vlade v Vichyju. Vkrcaje čet na ladje bi se izvršilo v francoskem vojnem pristanišču Toulonu in bi se v zaščito prevozov uporabilo tudi francosko vojno brodovje. Laval je s tem načrtom soglašal, toda ker je vedel, da se bo maršal Petain protivil, je nameraval uprizoriti »revolucijo«, odstraniti Petaina in se polastiti vlade. V to svrhu je hotel zvesti Petaina iz Vichyja v Pariz ob priliki prevoza trupla umrlega Napoleonevega sina vojvode Reichstadtskega, Laval pa bi se bil med tem polastil oblasti v Vichyju. Za te načrte pa je vlada v Vichyju zvedela. Laval je bil odstavljen in interniran. Na njegovo mesto pa imenovan Flandin, ki je tudi nemško orientiran, vendar politično bolj zanesljiv.

Lavalov načrt bi se kmalu sijajno po-

srečil. Ako bi bil odstranjen Petain, bi bil Laval avtomatično postal njegov naslednik, ker je imel po sedaj veljavnih zakonih predsednikov namestnik v vladi pravico nasledstva predsednika, ki pa je obenem šef francoske republike. Da ne bo nihče več dobil skomin po odstranitvi Petaina, je vlada sklenila, da se mesto podpredsednika vlade odpravi in bo Petain lahko sam določil svojega namestnika.

Hitlerjev odposlanec v Vichyju.

Spremembe v vladi v Vichyju so močno odjeknile tudi v Berlinu. Ass, Press poroča, da je Hitler poslal svojega pariškega predstavnika Otona Abetza v Vichy, da zahreva pojasnila od Petaina. — V kratkem se bo videlo, kaj se bo izcimilo iz dogodkov v Petainovi vladi.

Bombe na švicarsko ozemlje

Na obmejno mesto Basel in Binningen so v noči na 17. t. m. neznana letala vrгла bombe, ki so ubile 4 osebe, več pa ranile. Tudi materialna škoda je znatna. Uvedena je preiskava, da se dožene, katera tuja letala so zagrešila napad.

Doma in po svetu

Naslednik dr. Korošca — dr. Kulovec. — Na seji širšega banovinskega odbora JRZ v Sloveniji je bil izvoljen za predsednika in naslednika dr. Korošca bivši minister duhovnik dr. Fran Kulovec, za tajnika pa minister dr. Krek. Dr. Krek je postal naslednik dr. Korošca v prosvetnem ministrstvu. — Dr. Kulovec je sedaj gotovo eden najbolj sposobnih politikov v katoliškem konservativnem gibanju v Sloveniji.

Kaj se dogaja na univerzah? Zadnja leta so na ljubljanski univerzi pridobivali na terenu levičarski akademiki. Volitve, ki se vrše letos pa kažejo, da prodira na univerzi katoliško konservativno usmerjeno dijaštvo.

Za povišanje rent nameščenskega pokojninskega zavarovanja gre in so se tozadevna posvetovanja vseh zavodov vršila v Zagrebu pretekli teden. Seveda bodo zvišani tudi prispevki.

Kako se plačujejo pri nas profesorji? Honorarno nastavljeni profesorji na srednjih šolah imajo po din 14 od ure. Ker pa opravijo tedensko po 20 ur, si lahko izračunamo, kolikšen je njih mesečni zaslužek.

Neizvajanje kolektivnih pogodb na Hrvatskem se bo kaznovalo. Ban Hrvatske ima pooblastilo, da ureja delovno razmerje in proglašuje veljavnost kolektivnih pogodb z uredbo, pod pretnjo kazenskih sankcij. To je najbolj dokaz, kako težke socialne prilike vladajo na Hrvatskem. S proglasitvijo obveznosti kolektivnih pogodb pod pretnjo kazni, bodo delavci gotovo boljše zaščiteni, kot doslej. Toda en pomislek je pri urejevanju delovnega razmerja s predpisi od zgoraj in sicer, da v časih, ko je svoboda delavskega gibanja omejena in ni izvoljenih narodnih zastopstev, kaj lahko izidejo tudi ukrepi, ki niso v skladu s stremljenji delavskega svobodnega gibanja.

Krušne nakaznice bodo uvedene v vseh hrvaških mestih. Že sedaj so nekateri kraji na lastno pest skušali uvajati nakaznice.

11 mlinov v Vojvodini je ustavilo obrat, ker ni pšenice. Sama od sebe se pojavlja heseda — rekvizicija.

Sporazum med Jugoslavijo in Madžarsko je toplo pozdravil tudi socialno-demokratski dnevnik »Nepszava« v Budimpešti, ki opisuje obširno velike koristi tega sporazuma za obe državi in izraža željo, da bi bil sporazum iskren in trajen.

Pri zadnjih volitvah v Zedinjenih državah je dobila demokratska stranka s predsedniškim kandidatom Rooseveltom na čelu 449 poslancev, republikanska pa 82. Novo izvoljeni predsednik Roosevelt ima torej veliko večino v poslanski zbornici.

Nekaj prevrnjenih železniških vagonov še vedno leži v bližini postaje Blanca, kjer se je pred 14 dnevi zgodila železniška nesreča, ki je terjala dve smrtni žrtvi. Proga je bila takoj popravljena, pa tudi lokomotivi so kmalu odstranili. Poleg par prevrnjenih železniških voz leži tudi ogradnje enega zgorelega vagona ob progi.

18 letni dijak si je z dinamitom vzel življenje. V Poljčanah si je v soboto, dne 14. t. m. vzel življenje 18 letni železničarjev sin, učenec meščanske šole v Slovenski Bistrici, Stanko Tutner. V to svrhu si je nabavil dinamitno patrono in jo potem na sredi travnika prižgal.

Dinamit je eksplodiral. Nesrečnežu je odrgalo obe nogi in ga strašno razmesarilo. Vsaka pomoč je bila zaman. Trdi se, da niso bile šolske tegobe, ki so gnale mladeniča v smrt.

Lovski čuvaj, ki je streljal v zrak, ko je stopil iz gostilne, je s tem izzval fante, ki so ga oklali z noži. Gre za 35 letnega Franca Ziberta iz Bregov pri Leskovcu blizu Krškega. Kot čuvaj bi moral seveda vedeti, da se za prazen nič ne strelja v zrak. — Po nesreči pa se je ustrelil 12 letni sin Ivan Rak iz Rogačice na Krškem polju. Kje je dobil samokres, nihče ne ve.

Podivjanost. Zaradi prekoračenja silobrana je bil obsojen Franc Jakop iz okolice Vitanja na 14 mesecev, Skok pa na 7 mesecev strogega zavora. Jakop je do smrti potolkel hlanca Janeza Benedejiča, nato pa sta s Skokom porezala z noži še par ostalih pivskih tovarišev, ki so prišli Benedejiču na pomoč.

Slaboumen bolnik je ustrelil zdravnika. — Neznani človek je povabil zdravnika dr. Rusoviča v Bjelini, da naj gre z njim obiskat nekega bolnika na domu. Med potjo je neznanec ustrelil zdravnika. Ugotovili so, da gre za slaboumnega Josipa Kneževića.

Madžarski zunanji minister grof Csaky je bil tri dni na lovu v Kamniških planinah.

Krsto z nesmrtnimi ostanke Napoleonevega sina, ki je bil doslej pokopan v frančiškanski cerkvi na Dunaju, so prepeljali v Pariz. Napoleonov sin, vojvoda Reichstadtski, je bil sin Marije Luise in po materi Habsburžan.

Letalske zveze v SSSR pozimi. V zimski dobi je letalski promet v SSSR omejen. Ostanejo pa v obratu letalske proge med Moskvo in tremi evropskimi mesti: Berlinom, dnevno s pristankom v Königsbergu, Stockholmom najmanj trikrat tedensko in s Stofijo dvakrat mesečno. V azijskem predelu ostanejo v prometu letalske zveze med SSSR in inozemstvom na progah: Taskent—Kabul (Afghanistan), Ulan-Ude—Ulan—Batur (zunanja Mongolija) Alma Ata—Urumči—Hami (Kitajska). Znanstveni raziskovalni zavod sovjetskega civilnega letalstva je javil sovjetskemu tisku, da so iznašli učinkovito sredstvo proti oledenosti letal, kar je doslej ovira za sovjetski letalski promet v zimskih mesecih.

Grozne poplave v Turčiji so povzročile silno materialno škodo in se je moralo ponekod prebivalstvo izseliti, ker je bilo porušenih mnogo hiš. Vode še vedno naraščajo, največ škode so poplave povzročile v Anatoliji.

Lepi zaslužki za prevoz letal

V »Volksstimme« beremo: Hotel Muray v New Yorku ima svojsko pisarno; pisarna išče pilote, ki bi bili pripravljene odpeljati po zračni poti letala, ki so jih Angleži nakupili v Združenih državah, v Anglijo. Pilot, ki vodi ameriško vojno letalo iz Združenih držav v Anglijo, dobi tisoč dolarjev nagrade. Angleške oblasti ga potem obenem z drugimi piloti brezplačno po zračni poti odpravijo nazaj v Ameriko. Za vsak nadaljnji polet v mesecu prejme pilot 500 dolarjev, vendar se ta vsota ob slabih vremenskih prilikah spet zviša na 1000 dolarjev. In ker je celo za ameriškega pilota tisoč dolarjev lepa vsota, je razumljivo, da vlada v newyorškem hotelu Muray precejšnjo gnečo prijavitelcev.

»Delavska Politika« ne doblva nobenih subvencij, zato povarnaj nacočnino takoj!

A. M. de Jong:

Čuden cerkovnik

»OTROŠKA LETA MEREYNTJEJA GEYSENA«

»Ti, Flirefleter... ne pozabi palčkov zvonikarčkov... Mogoče sedi kateri kje na tramul« Potem sta šla previdno dalje, se plazila po prstih, kazalec na ustnicah in iskala ter tipala v poltemi skrivnostnega zvonika naokrog. Meryntje je bil trdno prepričan, da je parkrat slišal slabotno zvončkanje palčkov zvonikarčkov, ki so jo pa v vselej urnih krač pobrisali, čim so ju čuli prihajati. Neko popoldne pa se je nesporno prepričal, da žive palčki v stolpu... Prišel je prepozno, da bi se bil skupaj s Flirefleterjem povzpел v zvonik, zato je moral sam za njim. Zvon je utihnil, ko je dospel šele na kor in ko je potem bil na zadnjih stopnicah pod vrhom, je slišal Flirefleterja glasno govoriti, vmes pa je bilo čuti slaboten glasek, podoben čivkanju, ki mu je odgovarjal, ne da bi bil mogel Meryntje razumeti kaj. Za hip je obstal nepremičen in srce mu je razbijalo. Kaj je bilo to? ... S kom je govoril Flirefleter? ... To čivkanje vendar ni mogel biti glas kakšnega dečka? Kaj ako je... urno se splezal dalje. Glava mu je bila že skoro v višini zadnje stopnice, ko je slišal cerkovnika, ki je začudeno in nezadovoljno rekel:

»Oj, kaj pa je? Kje pa si? ... Počakaj vendar še nekoliko! Takoj pride še Meryntje!« Tisti hip se je prikazala Meryntjejeva glavica, vsa žareča, z velikimi, zvedavimi očmi.

[17]

»A, Meryntje! To je pa škoda!« je vzkliknil Flirefleter. »Zakaj nisi prišel pet minut poprej?«

»Kdo pa je bil pri tebi?« je vprašal Meryntje, brez sape.

»No, kdo drugi naj bi bil: palček zvonikarček! Prav majčken možič! Komaj par centimetrov velik.«

»Ti si znorel!« je vzkliknil Meryntje osupel.

»Oh, oh! To je pa res škoda!« je ponovil cerkovnik, ne da bi se bil oziral na Meryntjejeve besede. »In baš tokrat, ko si zamudil, sem srečal palčka zvonikarčka, čim pa si ti pokazal svoj nos nad vrhno stopnico: hop! in že ga ni bilo več. Nimaš sreče, Meryntje.«

»Kako je izgledal? Kako je bil oblečen?« je vprašal deček razočaran.

»Imel je sive hlačke. Ako se ne motim, so bile iz pajčevine; smešno kozjo brado, prav tako, kot jo ima kozel kmeta Testerja, in si jo je neprestano gladil. Njegov nežen glasek pa je bilo čuti kot cviljenje kakšne miši.«

»Čul sem ga,« je vzkliknil Meryntje. »Kaj je rekel?«

»O, rekel je, da ve, da leži nekje nek debeltje in da si ga sme najditelj obdržati zase.«

»Presneto!« se je čudil deček. »In ti ga nisi vprašal, kje leži ta debeltje?«

»O, na to sem pa res pozabil!« je rekel cerkovnik potr in se popraskal za ušesi.

»Ti si pa teliček!« ga je kregal Meryntje in se jezil. »In vrhu vsega še cel debeltje! ... Deset centov! ... Kje neki leži? ... Ali ga ne bi poiskala?«

»Če se ne motim, je govoril nekaj o drugem tramu, na levo,« je odgovoril Flirefleter in vstal.

Meryntje se je požuril, splezal je na klop in je vneto tipal s prsti po zaprašenem tramu. In res, na-

šel je debeltje, celih deset centov, neizmerno premoženje!

»Imam ga, Flirefleter! Imam ga!« je vzkliknil vzhičen, skočil s klopi in smejoč se plesal pred Flirefleterjem, ki je ves osupel občudoval svetli debeltje, ki mu ga je Meryntje triumfalno molil naproti.

»Sapratol, ti imaš pa res srečo!« je rečel. »Pravzaprav nesramno, pred nosom si mi ga potegnili, ti mali zaklopni petelin! Po pravem pripada meni!«

»Ni res!« je vzkliknil Meryntje, pripravljen, da se sporeče. »Palček je dejal: Kdor ga najde, si ga lahko obdrži. In jaz sem ga našel!«

»Res je,« je popustil Flirefleter, »ne morem oporekati.«

»No, to tudi mislim!« je triumfal Meryntje in samozavestno vtaknil novec v hlačni žep. Kljub temu pa je imel nekoliko sočutja s svojim prijateljem, ki je tako slabo odrezal in sedaj tako kislo gledal, da mu je blagodušno predlagal:

»No, veš kaj? Si ga bova pa delila. Mimogrede pojdem h gospej Brokatesovi, in potem ti dam pet centov.«

Flirefleter se je smejal, držal ga je za rame in tresel. Vendar pa je odklonil premoženje, ki mu je bilo tako velikodušno ponudeno:

»Ne, ne, Meryntje, tega ne morem sprejeti. Palček je rekel: Kdor ga najde, si ga sme obdržati. In kar ti mali čarodeji rečejo, tega se raje držim. Nazadnje bi utegnili biti še hudi na me!«

Meryntje je spoznal nevarnost in mu pritrtil. — Debeltje bo vrget v hranilnik. Nato se je pazljivo ozrl okrog sebe, ako mogoče ne gleda še kakšen palček iz kakšnega kota. Nenadoma je vprašal:

»Od česa pa žive ti palčki, Flirefleter?«

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Tudi obletnica

Dne 17. decembra lanskega leta je izbruhnilo v Trbovljah in Hrastniku rudarsko gibanje, ki je trajalo 9 dni in so ga podpirali proti ZRJ zastopniki krščanske in narodne strokovne zveze. Ti so potem tudi prvi soglašali s sporazumom s TPD, toda so ga potem, prav namenoma, napačno tolmačili vsak svojim pristašem. K temu divjemu tekmovalstvu za čim večje razburjenje med rudarji, so seveda prispevali svoj del elementi, ki nimajo z rudnikom ali rudarskim delavstvom prav nič skupnega. Ulici je bilo pač tedaj težko dopovedati, da z enim pogajanjem ni vse odločeno, kakor se je potem tudi dejansko izkazalo, saj so bila potem nadaljnja pogajanja v marcu, avgustu in novembru tekočega leta. Vsem skupinam se je pač šlo za to, katera bo bolj oblatila zaupnike II. skupine in ZRJ, potem pa še za to, katera bo pri predstojajočih volitvah zaupnikov II. skupine odnesla levji delež. To je dalo tudi povod, da so se volitve rudarskih zaupnikov tako zmrcvarile, preko vseh zakonitih predpisov in pravilnikov.

Zastavo demagogije v Hrastniku so nosili takozvani narodni, v Trbovljah pa takozvani krščanski, ki so jim sekundirali radikalinski in tudi oni, ki so se iz samih egoističnih namenov hlinili okrog ZRJ za dosego njihovih osebnih namenov in koristi. Viden krščanski socialc je vodil najbolj umazano gonjo. Na pogajanjih je bil prvi, ki je sprejel sporazum, po revirjih je pa valil krivdo za premajhen uspeh na II. skupino in na ZRJ. Celo na zaključnem zborovanju rudarjev, dne 27. decembra, v dvorani Delavskega doma, je podžigal zborovalce k odporu proti glavnemu zaupniku, kar se mu pa ni posrečilo in je doživel neuspeh. Ves čas gibanja je vršil neke sestanke po kolonijah, pozno zvečer pa ga je zaneslo v glavno pisarno.

Pri naslednjih zaupniških volitvah je ta orvak kandidiral na mestu, ki absolutno pripada Trbovljam, kot enemu izmed največjih revirjev, in bi drugače najbrže ne bil izvoljen. Na ta način se je mu posrečilo, da je prišel do zaupniškega mandata v obratu, kjer na lahko svoje prešteje na prstih ene roke. Razen tega ga posebno pred sedaj izučeni vavenci kritijo s pavovim perjem ljudje, od katerih bi pričakovali več objektivnosti.

Zato je potrebno, da se čimprej vršijo volitve zaupnikov II. skupine po zakonu o zaščiti delavcev, da bo rudarsko delavstvo porvedlo okrog hiše in očistilo nivo.

33. redna občinska seja se bo vršila dne 20. t. m. Občinarje opozarjamo, da so seje javne in da naj se jih po možnosti udeležujejo. Vsak je dolžan, da zasleduje delo v občinskem odboru, ki v sedanjih časih ni lahko.

Esperantski tečaj se bo vršil v šoli na Vodah. Kdor se zanima za ta jezik, ki ima veliko bodočnost, naj pride in se vpiše. Vpisnina 6 d, učnina mesečno din 15. Pounk bo začel, čim bo znano število obiskovalcev.

LITIJA

Važno delavsko predavanje o socialnih vprašanjih se je bilo moralo vršiti pretleko soboto. Delavstva se je zbralo toliko, da so bili lokali pretesni, toda predavanje je moralo izostati, ker je med tem prišlo zapovedano narodno žalovanje. Vsem sodrugom in sodružicam, ki so prišli v tako velikem številu, se odbor organizacije najlepše zahvaljuje za njih prihod na predavanje, obenem pa jim sporoča, da se bo predavanje vršilo čimprej, morda že v soboto, dne 21. decembra, o čemur bodo delavci obveščeni z letaki. Predavala bosta ss. dr. Reisman in Bricelj. Pridite vsi, ki ste prišli zadnjo soboto.

KRANJ

V žigavem imenu in komu v korist? Zadnji čas se je v Kranju pojavil neznan gospod, katerega rada zanese pot v kakšno čevljarško delavnico. Minulo soboto se je pojavil celo v čevljarški delavnici Vrtač-Ješe na Visokem, kjer je vedel povedati, da gibanje čevljarških pomočnikov ni izvedeno po zakonitem postopku, da bi oni znali doseči sporazum, s svojimi izjavami da razumeti, da mu ne gre v račun solidarnost čevljarških pomočnikov, ki so enotno organizirani v SDSZ in ki so v boju za svoje pravice tako solidarno nastopili. Razdvojiti strnišne čevljarške pomočnike in s tem oslabil njihovo udarno moč, to je cilj, ki ga želi doseči ta gospod. Čevljarški pomočniki pravijo, da ta gospod zastoni trga podplate, sicer pa mu bo že kakšen mojster podaril nove čevlje. — Imejte odprte oči — in po delu jih boste spoznali!

MEŽICA

Krajevni upravni odbor bratovske skladnice je na svoji seji z dne 25. oktobra med drugim povabil tudi pogrebne na svoje, to je za zakonskega druga od 300 na 500, za novorojenčka od 50 na 100, za otroka do 4. leta od din 125 na 150, za otroka do 16. leta od din 200 na 250, za roditelja na din 300, za ostale člane širše rodbine na din 200 in za upokojenca na din 500; pri tem so všteti le oni upokojenici, ki plačujejo bolniško zavarovanje. Kar se tiče pogrebne za članstvo, se to avtomatsko zvišuje na podlagi zvišanja zavarovane meзде v bolniškem zavarovanju in sicer se izplača za vsakega zavarovanca 30 kratna zavarovana dnevna mezda kot pokojnina.

SENOVO PRI RAJHENBURGU

Diletanti »Vzajemnosti« bodo uprizorili v nedeljo, dne 22. t. m. ob 4. uri pop. v šolski dvorani burko v 3. dej. »Na ogledih«. Kdor se hoče pošteno nasmejati, naj poseti to igro!

LJUBLJANA

Pogreb dr. Korošca

se je izvršil zelo slovesno. Trufo so prepeleli iz Beograda v Ljubljano, kjer je bilo položeno na oder v stekleni dvorani banke uprave. Od tam so ga prenesli v stolnico. V sprevedu, ki je bil zvečer iz banke palače v stolnico, so bili sami moški. — Že v banški palači in potem v stolnici se je prišlo posloviti od pokojnika ogromno število ljudstva. — Pogrebne svečanosti so začele v torek zjutraj. Razen kraljevega odposlanca in podpredsednika vlade dr. Mačka, so prišli tudi razni ministri, župani mest iz Slovenije, razne delegacije, vse katoliške organizacije, JRZ, slovenski fantje itd. Spreved je krenil iz stolnice mimo frančiškanov po Miklošičevi cesti

proti Navljam. Po cestah je stala šolska mladina v špalirju. Pokojnika so vozili na topovski lafeti, s častno vojaško stražo. Pogreb se je izvršil ob ogromni udeležbi. Obrede je opravil beograjski nadškof dr. Ujčić. Na grobu je govoril dr. Maček v imenu vlade, potem beograjski župan Jevrem Tomić po nalogu min. preds. Cvetkovića, dr. Adlešič in drugi. Peli pa so združeni pevski zbori.

Grob dr. Korošca je v bližini grobov slovenskih pisateljev Maslaj-Podlimbarskega, Cimpermana in Jurčiča.

Tako je legel k zadnjemu počitku mož, ki je bil predstavnik velikega katoliško-političnega gibanja v Sloveniji in imel velik vpliv na tok razvoja dogodkov v državi.

MARIBOR

Zakaj ni moke in sladkorja?

Že dalj časa je mogoče dobiti samo prav majhne količine sladkorja; trgovci na drobno pa se pritožujejo, da ne morejo dobiti dovolj moke. Ljudje so upravičeno ogorčeni nad tem, ker pri nas to prav gotovo ni potrebno.

Če je primanjkovalo moke in sladkorja pred žetvijo, je bilo to še nekako razumljivo, dasi smo prepričani, da ni bilo to pomanjkanje neobhodno potrebno. Sedaj pa nikakor ni mogoče opravičiti, da ni na razpolago dovolj moke in sladkorja, dasi bi te življenjske potrebščine sedaj konzumenti najbolj potrebovali, ker se bližajo prazniki. Kje tiči vzrok, ni v stanju nihče pravilno pojasniti. Nekateri pravijo, da primanjkuje tovornih vagonov,

zopet drugi si razlagajo, da je pomanjkanje nastalo zaradi spekulantov, ki izrabljajo tudi sedanje težke

čase, da bi se čim bolj okoristili na račun bednih konzumentov. Da to stanje in naraščajoče nezadovoljstvo med konzumenti silno izrabljajo razni prišepetovalci, je vsakomur jasno, ki kolikaj pozna razmere v Mariboru in obmejnih krajih.

Zato se mora to stanje in pomanjkanje življenjskih potrebščin, ki jih je v državi dovolj na razpolago, nemudoma odpraviti, a

Poskrbeti je treba, da bodo mogli življenjske potrebščine nabaviti tudi tisti, ki nimajo na razpolago sredstev, da bi si doma kupičili zaloge, temveč morajo s svojimi skromnimi zaslužki živeti takorekoč z dneva v dan. Onemogočiti je treba vsako špekulacijo, ker bodo sicer ostali vsi ukrepi proti draginji in pomanjkanju le na papirju, konzumenti pa brez življenjskih potrebščin.

Božičnica Hutterjevih delavcev. Tovarna Hutter in drug je izplačala božičnico svojim delavcem v znesku po din 150 do din 200. Razen tega bo tovarna razdelila tudi koruzno moko. — Dela pa sedaj tovarna v zelo skrajnem obratu. Kdaj pride bombaž, ne ve nihče.

Žensko društvo v Mariboru razpisuje »Ustanovo Gizele in Albine Lasbacher, Ruše« in sicer: 5 naklonil po 1000 din, 20 naklonil po 500 din. Pravico do ustanove ima po oporoki deca slovenske narodnosti in rimske katoliške vere. Prednost pri podelitvi ustanove imajo zakonski otroci brez staršev, v prvi vrsti pa zakonske deklice brez staršev, ki so bili učiteljskega stanu. Prošnje se naj naslovijo do 15. januarja 1941 na naslov: »Žensko društvo« v Mariboru, v roke g. Juvancič Olge, upok. šol. uprav. v Mariboru, Ciril Metodova ulica 18-2.

Več metrov globoko je padel raz zidarskega odra stavbni delavec Ignac Moškan, ki je bil zaposlen pri gradnji nekega tovarniškega objekta pri tvrdki »Zlatorog«. Pri padcu je ponesrečeni delavec utrpel težke notranje poškodbe.

Na 4 leta robije je bil pred tukajšnjim kazenskim senatom obsojen 38 letni Karel Šauperl iz Zg. Dupleka, ker je v pretepu vinjenih fantov in mož, ubil viničarja Franca Ropiča. Tako zastopnik Šauperla, kakor tudi državni tožilec sta se proti razsodbi pritožila.

Narodno gledališče. Sreda, 18. dec.: zaprto. Četrtek, 19. dec. ob 20. uri: »Ples v maskah«. Premiera. Gostovanje gdč. Vere Majdičeve.

ZABUKOVCA

Zvišanje zavarovalne meзде in hranarine Ker je vsled izrednih razmer treba zvišati hranarino bolnemu delavstvu, je krajevni odbor Bratovske skladnice Velenje na svoji seji, dne 21. novembra v Zabukovci soglasno osvojil predlog zvišati zavarovano meздо pri bolniški blaginji za 4 odstotke.

Nova razpredelnica ima 12 mezdnih razredov, tako da bo lahko vsak rudar zavarovan za meздо, ki jo dobiva.

Zavar. razred	Doseg. sud. režijska meзда din	Zavarov. meзда	Hranarina
I.	do 19,99	10.—	6,66
II.	od 20.—	20.—	12,32
III.	od 30.—	30.—	20.—
IV.	od 36.—	36.—	24.—
V.	od 40.—	40.—	26,66
VI.	od 44.—	44.—	29,32
VII.	od 47.—	47.—	31,32
VIII.	od 50.—	50.—	33,32
IX.	od 55.—	55.—	36,66
X.	od 60.—	60.—	40.—
XI.	od 65.—	65.—	43,32
XII.	nad 70.—	70.—	46,66

Ta sklep stopi v veljavo s 1. januarjem 1941, ko ga potrdi rudarsko glavarstvo.

Predlagamo

glavnemu upravnemu odboru glavne bratovske skladnice v Ljubljani, da naj v smislu § 164 pravil bratovske skladnice osvoji in izposluje spremembo § 55 pravil bratovske skladnice, tako da bi se glasil:

Zavarovani dnevni kategorijski zaslužek	za izven kategorije	din
za I.	kategorijo	din 70.—
za II.	kategorijo	din 60.—
za III.	kategorijo	din 50.—
za IV.	kategorijo	din 45.—
za V.	kategorijo	din 40.—
za VI.	kategorijo	din 36.—
za VII.	kategorijo	din 30.—

S tem bi bilo zvišanje primerno draginji, kakor je v odstotkih ugotovljeno v indeksu Narodne banke od lanskega leta septembra do sedaj.

Delavska delegacija je dolžna, da ima to v vidu in da skrbi za socialno zboljšanje rudarskega zavarovanja.

Družnost!

Rudar.

POSLEDNJE VESTI

Poslednji boji za Bardijo.

Angleško vojno poročilo 18. t. m. opoldne javlja: Bijejo se zaključni boji za Bardijo. Bardija je odrezana od zaledja. Napadi se vrše zlasti z morja. — Angležem se je predala cela italijanska divizija 14.000 mož. — Na grški fronti so bili Italijani vrženi iz postank pri Klisuri. Vjet je bil en italijanski podpolkovnik.

Angleško vojno poročilo. V noči na 18. t. m. so angleška letala napadla južnovzhodno Nemčijo in luke ob Kanalu. — Okrog Bardije v Libiji so hudi boji. Angleži napadajo s tanki in ko prodro, se na motornih vozilih pripelje pehota, ki zasleduje sovražnika. — V Indiji grade velika taborišča za italijanske ujetnike iz Libije. — Nad Anglijo je bil v noči na 18. t. m. mir.

Italijani o bojih v Afriki. Mussolinijevo glasilo »Popolo di Roma« piše, da so se šele sedaj začeli pravi boji v Libiji, ko so posegli vmes italijanski tanki in začeli napadati. Sedaj se bo videlo, kakšen bo izid teh bojev.

Nemško vojno poročilo: Dne 17. t. m. so nemška letala metala bombe na London in Birmingham, pa tudi na razne druge vojaške važne naprave v Angliji. Povsod so bili opaženi požari in eksplozije. Zaradi slabega vremena pa večjih akcij ni bilo. Angleška letala so metala bombe na južnozpadno Nemčijo. I angleško letalo je bilo sestreljeno.

Bombe na Basel so metali Angleži. Stefani dostavlja, da so hoteli razbiti železniško progo, ki gre iz Nemčije v Italijo čez Svico.

Grško vojno poročilo: Boji se povsod nadaljujejo. Pri Klisuri se Italijani umikajo proti Tepelenju.

26.000 bojnih letal bo imela Anglija v začetku l. 1942, je izjavil letalski minister Baeverbrook.

Lloyd George je odklonil poslaniško mesto v Washingtonu.

Načrt o razširjenju pomoči Angliji je že izdelan in bo sredi januarja predložen kongresu, je izjavil Roosevelt. Pri tem se bo okrepla tudi Amerika.

Laval je bil izpuščen na nemško zahtevo iz internacije in ga je maršal Petain sprejel v avdienci ter se z njim pokovarjal. (CBS).

Banska uprava je razdelila pol milijona din za pomoč revnim v Sloveniji v spomin smrti dr. Korošca. Maribor in Ljubljana prejmeta po din 50.000.

IZ ČEŠKE

Ogromen uspeh umetniških razstav. Kakor lani, so tudi letos razvili češki listi velikansko propagando za obisk čeških umetniških slikarskih razstav. Samo prvo nedeljo je v Pragi obiskalo razstave 2160 obiskovalcev, ki so plačali vstopnino. Tudi je bilo že prvi teden prodanih slik za nad 100.000 kron. Razstave so po vseh večjih in manjših čeških mestih.

Nemška glasba v Pragi. V znanem »Reprezentančnem domu«, v Smetanovi dvorani praškega »Občinskega doma«, je v nedeljo predaval ministrski dirigent Hans Fritsche iz Berlina. Fritsche je znan kot urednik »Preussische Jahrbücher« in deluje sedaj v Berlinu v ministrstvu propagande.

Življenjska pot češkega umetnika J. Kubelika

Dne 5. decembra je umrl v Pragi velik češki umetnik, svetovno znani virtuoz na gosli in skladatelj Jan Kubelik, v starosti 60 let.

Jan Kubelik je ponesel glas visoke češke glasbene kulture po vsem svetu. Rojen je bil dne 5. julija 1880 v Michli pri Prazi kot sin vrtnarja. Na praškem konservatoriju je študiral pri slovitom glasbeniku, profesorju Ševčíku, od 12 leta, narepi in je že z 18. leti nastopil prvič na javnem koncertu. Prve večje uspehe je imel s koncerti na Dunaju, potem v Budimpešti, nakar je večkrat prepotoval celo Evropo in žel vedno večje uspehe. V letih 1901 do 1908 je obiskal trikrat severno Ameriko, potem tudi Avstralijo in Novo Zelandijo in je tako postal znan po vsem svetu s svojimi sijajno uspešnimi koncerti. Povsod ga je občinstvo navdušeno sprejemalo, bil je ljubljene kritike in odlikovan od raznih vlad in vladarjev. L. 1903 se je oženil v Debrecinu na Madžarskem s Marijano Csakyjevo, bližnjo sorodnico ogrskega ministrskega predsednika Kolomana Cella. Kot umetnik si je pridobil veliko premoženje, kar je redkost. L. 1929. je odpotoval na umetniško turnejo v Indijo, na Kitajsko in Japonsko, nastopal je tudi v Južni Afriki in vnovič v Avstraliji, Novi Zelandiji, Severni in Južni Ameriki. Zložil je tudi mnogo skladb za gosli. Tudi njegov sin Rafael je že svetovno priznan glasbeni umetnik.

Oddaja vojnih predmetov. Poveljstvo nemške vojske pri rajhsprotektoriju v Prazi je izdalo poziv, da se morajo v 14. dneh oddati vsi vojni predmeti, ki jih kdorkoli še poseduje. Izročiti je treba vse vojne spise avstroogrške in bivše češkoslovaške vojske, knjige vojaških knjižnic in oficirskih domov, vse spominske in muzikalne predmete avstroogrške in češkoslovaške vojske, vojno orodje, opremo, avtomobile itd., inventar in drugo premoženje vojnih domov.

Mesto Praga za nemške kulturne delavce. Glavno češko mesto Praga je razdelilo vsako leto 8 umetniških in znanstvenih nagrad. Za leto 1940 je podelila občina polovico teh nagrad nemškim kulturnim delavcem in sicer dr. Bachmannu za študijo o »Cerkvi Sv. Vida«, Rudolfu Slawitschku za delo »Hans Löwenmacht«, dr. Hauptmannu za dramo »Bauernkrieg« in še profesorju Langerju za izvedbo Schubertove »Wanderer-Phantasie«. — Ostale štiri nagrade so dobili češki umetniki in pisatelji dr. Vukolov za spis o »Praskih travnikih«, Vladimir Vokolka, profesor Tadej Jirák in pisatelj Vojtech Lvov.

Iz Slovaške

Minister notranjih zadev šanjo Mach, se je mudil več dni na inspekcijskem potovanju v vzhodni Slovaški, kjer je govoril na več kot 50 zborovanjih o potrebi preusmeritve slovaškega naroda k narodnemu socializmu. ČTK.

KISUCE

Dr. IVAN HALEK (prevedel dr. Jule Gabrovšek)

SOCILOŠKA RAZPRAVA ZDRAVNIKA O GORATIH KRAJIH SLOVAŠKE

Alkoholizem kot množični pojav v kraju, kjer sem živel, to je bil tedaj poleg otroške umrljivosti nadaljnji pojav, ki me je dal misliti. Ne da zanj ne bi bil vedel že od prej. Vedel sem, da se na Kisucah pije in zlasti, da se pije žganje. Toda o obsegu tega popivanja si nisem znal ustvariti niti približne slike...

Na Čadi sem stanoval skoraj tik poleg krčme. In tako sem imel vse, kar zavisi od uporabe alkohola, skoraj iz prve roke.

V to krčmo so zahajali najpogosteje čadčanski rovtarij. Vsako nedeljo in praznik, ko so se vračali iz cerkve, je v krčmi in po vsej okoličnici kar bučalo. Zdej je bilo čuti pijano kričanje, zdej je krčma bruhalila iz sebe krdele majajočih se ljudi obeh spolov. Čadca je bila v teh časih naravnost razvpita, da žene pijejo tam prav tako in nič manj kot moški. — Ta vriščeča krčma se potem, ko jih je krčma že izbruhnila, paradiral s pijano pesnijo in grohotom pod mojimi okni. Na čistem zraku so se učinki alkohola še povečali: pod mojimi okni so cepali po tleh in obležali tam, dokler se želodec in glava nista rešila svoje z alkoholom prenasršene vsebine. Može in žene, žene in može. — Kdaj pa kdaj sem videl te pijane parčke ali gručice majati se po stazi, ki je nasproti mojim oknom vodila v planine. Bile so to potem samo še sence opotekajočih se fantov v kratkih sukničjih in velikih širokih klobukih ter žena v dolgih platnenih oblekah, kot so jih takrat nosile na Čadci. In te na obzorju opotekajoče se sence, kot da bi bile nekakšna simbolična ponazoritev tega, na čemur je trpel in sčimer je bil zamorjen ves kisuski okraj.

Takrat sem bil prepričan, da je ta množični alkoholizem vzrok množične degeneracije in za svojo prvo zdravniško dolžnost sem smatral bojevati se proti alkoholizmu.

Ta boj em si predstavljal v soglasju z večino tedanjih narodnih delavcev kod propoved, kot vzbujanje vesti, zlasti pa prepričevanje o škodljivosti alkoholnih pijač na telo in dušo. Z besedo in pismom: s predavanji, v dnevnikih in koledarjih. Menil sem, da ljudem, zlasti mladini, zadostuje to poučevanje in pojasnjevanje ter trkanje na njihovo vest, ter da streznitev pride potem kar sama od sebe. Vendar — uspeha ni bilo in kot danes vidim, ga tudi ni moglo biti.

Brezplodnost, ali vsaj komaj opazen uspeh prosvetnega protialkoholnega dela sem začel naagonski čutiti, kadar sem pri izvrševanju poklica ali izven poklica hodil po teh čadčanskih rebreh in obiskoval njihove rovte, kajže in bajte, kakor hitro sem spoznal način in razmere njihovega vsakdanjega življenja.

Do bajt, ki so ležale mnogokrat visoko v

planinah, kamor niti vrana ne prileti, kot so to rovtarij sami radi pravili, so vodile strme, čudovito razcepljene in malo hojne stezice. Te stezice so pomenile edino zvezo s svetom dejanski pravzaprav popolno odcepljenost od sveta. Kopicice lesenih kočic z okenci, ki jih pokrili s širokim kisuskim klobukom, dvoriščeca z večnim blatom in gnojišča, katerih smrad je še povečala smrdeča in gnojča koruzna slama, ki so jo uporabljali običajno za steljo namesto slame. Koče so bile zakajene, take, kjer ni bilo niti peči, niti ognjišča, kjer je enostavno sredi koče gorel ogenj, nad katerim je na verigi izpod stropa visel kotel. Ko se je zakurilo, je bilo treba pozapreti vrata, tako da se je dim ljudem kadil v nos in oči. Spodaj je ščipal ljudem oči, zgoraj je pa okajeval tramovje in zidovje. Zdej pa zdej so kapale od stropa grude saj ali umazane kaplje. Kjer ni bilo teh zakajenih koč, tam so bile koče običajno brez dimnika: dim se je vil iz peči ali štedilnika pod streho in se tam potem prebijal skozi razpoke, reže med škodljami, ki so pokrivalo streho, sploh povsod, kjer se je dalo. Razsvetljivo so dajale smrdeče in kadeče se olinat leščerbe ali pa samo plamenice. — Tla so bila ilovnata in ilovica se je često spreminjala v blato. V izbi ste ne samo ponekod našli kravo, tele ali kozo — tako so naši kmetje vsaj na zimo spravljali svoje govedo. Postelja — skladišče najumazanejših cap, ki je bilo o njih težko povedati, v kakšen namen bi se še moglo uporabiti. — Zajtrk, obed in večerja — zelje in krompir. To so bili edini darovi drobčenih gospodarstev. Kruha ni bilo. Bile so le nekakšne počače iz moke sedme vrste, ki ji je bila primešana koruzna moka. Po večini ni bilo pri hiši niti soli in mnogo so uporabljali za kuhanje denaturirano živinsko sol. — Baitarij so mogli voziti gnoj na svoja poljca samo v snegu in to samo koruzni gnoj, ki že tak ni kaj prida in ki mu je snež ob odjugi odplaval še poslednje dobre snovi. In mislim, da so rovtarij samo za ta gnoj ob najbednejših pogojih gojili telice čadčanskih mesarijev. S teh polj so leto za letom odnašali nove in nove kopicice kamenja. Kamenja je bilo pa brez konca. Nalivi so preplavljali posestveca in z golih pašnikov izpirali iz leta v leto nove plasti zemlje. Ne le ponekod se je pokazala gola skala, kjer je pred nekaj leti še rodila zemlja ali pa cvetel travnik. Ta zemlja ni rodila in ni bila kos prehraniti svojih prebivalcev, pa če so garali tudi kot črna živina. Može so bili tu zdelani in izžeti, žene izmučene od dela in pogostih porodov ter dolga dojenja, ki obvaruje pred novo zanositvijo ter zlasti nudi otroku najcenejšo hrano.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Meziški rudarji imajo plačan dopust

Mežica, 14. dec. 1940.

Pri razpravi dne 12. decembra t. l. med podjetjem in delavskimi zaupniki, je bil sklenjen sporazum, kateri nudi rudarskemu delavstvu plačane dopuste od 1. januarja 1941 dalje.

Pri dopustih se delavstvo uvršča v tri skupine, tako da doseže v tretjem desetletju 12 dni letnega dopusta.

S rem je izpolnjena želja delavsva, da si lahko vsaj enkrat v letu privošči daljši oddih.

Uvidevnost podjetja je v tem primeru toplo pozdraviti.

Upajmo, da bodo tudi ostala rudarska podjetja sledila zgledu Meziške svinčene družbe.

Vsem cenj. naročnikom

Ker se bliža zaključek leta, vabimo tem potom vse naročnike, ki so z naročnino v zaostanku, da jo nemudoma poravnajo potom naših raznašalcev in poverjenikov, v krajih kjer teh ni, pa po poštni položnici. Vsak naročnik naj se zaveda, da se naš list vzdržuje izključno le z naročnino in bo mogel izhajati v sedanjem obsegu, trikrat na teden le, če bodo vsi naročniki redno vsak mesec v naprej poravnali naročnino. Zaradi nastalih razmer oziroma dražnje, bomo koncem tega meseca primorani ustaviti list vsakemu naročniku, ki ne bo imel poravnane naročnine. Kdor noče biti grobokop svojega lastnega delavskega časopisa, naj torej uvažeje to vabilo, da mu ne bo redna dostava časopisa ukinjena. Vsek zaveden naročnik pa naj tudi neumorno pridobiva nove naročnike za naše skupno glasilo, ker le tako bo njegov nadaljni obstoj zagotovljen.

POVERJENIKI POZOR!

Prosimo vse cenj. poverjenike, ki še niso poslali obračuna in naročil za noveletna voščila, da to storijo takoj. Uprava našega lista bo morala ob zaključku leta poravnati vse svoje obveznosti in račune. Pravtako tudi ne more jamčiti za točno objavo noveletnih voščil, ki ne bodo pravočasno dospela. Uprava.

KULTURNI PREGLED

Erich Hans Wolf, Katastrophenwirtschaft, Geburt und Ende Oesterreichs 1918—1938. — Zgornja knjiga je izšla v znani švicarski založbi Oprecht v Zürichu. V delu, ki obsega 145 strani, skuša pisatelj raziasniti usodo in pogin Avstrije s popolnoma določenega socialno in finančno političnega vidika. E. H. Wolf riše s prepričujočo jasnostjo, kako je bila katastrofalna politika zadnjih let Avstrije le logični nasledek katastrofalnega gospodarstva; pri tem pa avtor nad vse pravično obravnava osebnost tistih, ki so stali nekoč v središču avstrijskega političnega dejanja. Neobjavljeni akti, neznana poročila in najnovejša odkritja dajejo knjigi visoko dokumentarčno vrednost. Razen tega odkriva knjiga velike nevarnosti, ki jih ima za posledico okorela gospodarska in finančna politika. Tisti, ki se teoretično in praktično zanimajo za finančno in gospodarska vprašanja ter za politiko in zgodovino, bo našel v knjigi interesantna izvajanja. Delo je glasen opomin, da začne ljudstvo le takrat moliti tuje bogove, ko mu v stiski lastni ne morejo ali nočejo več pomagati.

Delavski pravni svetovalec

Davek od vknjiženega dolga (Hrastnik)

Vprašanje: Kupil sem predlamskim hišo, za katere kupnino se je prodajalec vknjižil, ker sem plačal takoj le eno tretjino. Ostanka nisem mogel točno izplačati, ker iz hranilnice nisem dobil svoje vloge, ki je pod zaščito. Hranilnica mi je sicer najprej obljubila izplačati vlogo, a tega ni izpolnila do danes. Upnik mi je sedaj pisal, da je moral od vknjižbe plačati din 102 davka in zahteva to od mene, češ, da se jaz nisem držal pogodbe in zahteva zato vrnitev teh din 102 od mene. Ali mu moram jaz res plačati ta davek?

Odgovor: Niste navedli, kak davek bi naj bil plačal prodajalec od vknjižbe. Misljena je pa menda rentnina od obresti, katere morate Vi plačevati prodajalcu od vknjiženega dolga. Davek na rentnino mora po zakonu plačati tisti, ki obrestni prejema, oziroma ima pravico do njih. Če se nista v pogodbi izrecno drugače pogodila, mora torej ta davek plačati prodajalec, kateremu ga je tudi davkarija predpisala. Vi ste res v zamudi in je to Vaša krivda, toda zato bo ravno prodajalec prejel več na obrestih. Lahko pa bo prodajalec izterjal od Vas takoj preostanek kupnine, ko sami pravite, da bi morali izplačati vse že do konca lankega leta.

Vknjižen dolg (Ljubljana)

Vprašanje: Pred več leti mi je službodajalec odstopil mesto; zaostale plače dolžnika za več

tisoč dinarjev. Ta njegova terjatev je bila vknjižena na hiši dolžnika na drugem mestu in potem prenešana na moje ime. Dolžnik mi je obenem obljubil odplačevati dolg mesečno vsaj z din 200, če bo mogel, pa še večje zneske. Po preteku 5 let mi je plačal komaj eno četrtino terjatve, preteklo leto le din 400 in so vsi opomini brez uspeha. Na ta način mi lahko odplačuje dolg še več let. Kako bi prisilil dolžnika na takojšnje plačilo?

Odgovor: Ker se je dolžnik zavezal odplačevati dolg z mesečnimi obroki po din 200, je tekem 5 let zapadla v plačilo že vsa Vaša terjatev. Če so opomini brezuspešni, vam seve ne preostane drugega, kakor tožba. S tožbo do sežete sodbo, na podlagi katere lahko tožnika rubite in mu poženetu njegovo hišo na dražbo. Ta pa bo za Vas uspešna le tedaj, če ni vknjižba pred Vami večja, kot je vrednost hiše. — Dolžnika seve lahko s pravomočno sodbo rubite tudi za premicnine, če jih ima in eventualno plačo, ako je kje v službi. Postopek z dražbo hiše je precej dolg in še torej ne boste prišli »takoj« do plačila.

Ure vseh vrst

pa zlatnino in srebrnino ima stalno na zalogi urar

FISCHBAHER EDVARD
Trbovlje II

Vsa popravila izvršuje točno in najceneje

MALI OGLASI

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnik cenah. Hitra izdelava.

Priporoča se

SPECERIJSKA TRGOVINA
Delavski dom I. L. I. O. L.
Maribor, Frankopanova ulica 1.

Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru
Sodna ulica šte. 20
Izvršuje vsa v grafično stroko spadajoča dela najceneje in najhitreje.

ČRNA PRI PREVALJAH

Občina in nova podzemna vodna centrala Meziške svinčene družbe. Podzemna vodna centrala Meziške svinčene družbe bo mogoče zgrajena šele prihodnje leto, ako bo pa tudi že obratovala, je odvisno od tega, ali bo dobila družba stroje iz inozemstva, ali ne. Z zadevo te vodne centrale se je dne 10. novembra pečal tudi občinski odbor. Kajti občina ima, po § 6 zakona o izkoriščanju vodnih sil, pravico zahtevati od podjetja, da ji dovoli odjem največ 5 odstotkov pri najnižjem vodostaju proizvedene električne sile, po režijski cen. Občinski odbor je s tajnim glasovanjem soglasno sklenil, da se občina posluži te pravice. Rudniško upravo pa se bo zaprosilo, da naredi odcep za javno razsvetlavo v Črni in za osvetljenje vseh javnih poslopij, po možnosti v centrali Hubela Ivana. Nadalje je potrebno, da se pri gradnji novega jezusa zajetje Meže za podzemsko centralo, zgradi javna pralnica in primeren prostor ob vodi za postavitev motorne brizgalne v slučaju požara. Seveda bo potrebno, da si občina za vsak slučaj zajame tudi dobavo toka iz venljske kalorične centrale, ako bi rudniška podzemna centrala obstala. Razen za cestno razsvetlavo bo občina uporabljala elektriko po režijski cenji tudi za razsvetlavo v občinski hiši, na pošti, na orožniški postaji, v gasilskem domu, v oddelku finančne kontrole, v cerkvi, v župnišču, v mežnariji, v bolnišnici, v letnem kopalšču, v šoli ter kot pogonsko silo za motor za žaganje drv za javne urade. V župnišču je javen urad samo tisti del, kjer se uraduje v matičnih zadevah, vendar pa se Meziška družba ne bo upirala razsvetliti vsega župnišča.

Seja »Vzajemnosti« bo v četrtek, dne 19. decembra ob pol 8. uri zvečer. Odborniki in odbornice, vsi in točno!

MEGOJNICE PRI GRIŽAH

Zahvala. Podpisana se najpristrčneje zahvaljujem vsem delavcem in delavkam Keramične industrije d. d. Petrovce za podporo, ki sem jo prejela ob smrti mojega moža namesto venca na grob. Najpristrčnejša hvala tudi tistim, ki so ga ponesli in spremljali na zadnji poti ter mi lajšali gorje. — Kancijus Barbara, Zabuковca, Griže pri Celju.

Mraz ne popušča. V Dubrovniku še ne pominijo takega mraza ob tem času. V Sibeniku zamrzuje morje.

ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Rokavice, nogavice, pletenine, bluže, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombineže, modrčke, srajce svilene in flor nogavice itd. Oblekce, platno, odeje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Sivliske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26
(Poteg tržnice — Vodnikov trg).

Najlepše in najbolj praktično božično in novoletno darilo je

šivalni stroj
(Naumann-Nähmaschine)

Lepoša - Maribor
Aleksandrova cesta št. 39

Ivan Kravos

Maribor, Aleksandrova cesta 13

priporoča: ročne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike itd. kot zelo praktična

Božična darila

Srajce, kravate, nogavice, puloverje, rokavice kupite najceneje pri

M. KOTNIK

Maribor, Grajski trg 1 (hiša Grajski kino)

Aboza obleke
hubertuse

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za honorarji izdaja in ureja »Adolf Jelen v Mariboru, — Tiska Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.